

‘ולמ”ד בחמין מ”ט משום דקא בלעה איסורא, דהיתירא נמי בלעה אבר מן החי...’. יש להוכיח מכאן שגם דבר חי אוסר בבליעה ופליטה ברותת, שהרי מבואר שאילו היתה חמה קודם גמר השחיטה, היתה הסכין נאסרת משום בליעת שמנונית מהבהמה החיה [ואין לחלק ולומר שכיון שנעשית טריפה בתחילת החיתוך, אינה נחשבת כבהמה חיה לענין זה, שודאי אין מסתבר לחלק לענין בליעה בין טריפה לשלימה] (עפ”י פרי יצחק ח”א כא וח”ב כד. עע”ש באריכות).

א. ע”ש שצדד למ”ד בהמה לאו לאברים עומדת ואין איסור ‘אבר מן החי’ כשהיא שלמה, אין לאסור משום בליעת טעם מאבר מן החי. ולפ”ז צריך לפרש קושית הגמרא כאן רק למ”ד לאברים עומדת.

ב. לכאורה מכאן אין להוכיח אלא בכגון סכין החותכת, שנדבקה בה מעט משמנונית הבשר, הלכך אם חמה היא נבלעת בסכין אפילו בדבר חי. אבל אין ראייה על בשר שאינו חתוך שמפליט כשהוא חי, כגון תרנגולת שנכנסה לתוך כלי עם חלב חם [או אדם שהכניס אצבע למאכל חם] וכד’.

ג. עוד בענין בליעה ופליטה בדבר חי – ע’ שו”ת חתם סופר יו”ד צד; עמודי אור נד; קהלות יעקב ה.

*

‘... ולא כמש”כ דתרנגולת אינה קרויה ‘חתיכה הראויה להתכבד בה’ בעוד שהיא שלימה, דהא מעשים בכל יום כשרוצים לכבד אדם חשוב בסיום מסכתות ובחופות, מעמידין לפניו תרנגולת שלימה וזהו דרך כבוד. ומותר לחתכה בסכין של עבודה זרה מפני שהוא מקלקל, דבעודה שלימה ראויה לדורון לאדם חשוב...’ (מתוך אור זרוע ח”א תנח).

דף ט

‘תלמיד חכם צריך שילמוד ג’ דברים, כתב...’. רש”י מפרש שידע לחתום שמו. וקשה, הלא זאת כל אדם יודע (כמו שאמרו בגטין סו:), ועוד הרי מעצמו בקי בהם ואין צריך ללמוד [וכמו שכתב רש”י לענין קשר תפלין וברכת חתנים וציצית שלכך אין צריך לימוד כי מעצמו הוא יודע].
ומהרש”ל פירש כתב – שיוכל לכתוב תשובות ופסקי דין, ואף אגרת שלומים בצחות לשון הנאה לת”ח. ויתכן לפרש כתיבת ספר תורה תפלין ומזוזות. וכן נראה שפרש מהרש”א בחדושי אגדות (הדושים ובאורים).

‘מאי קמ”ל כולוהו תנינהו?...’. ואם תאמר הלא משמיענו שאינו נאמן לומר לא שהיתי ולא דרסתי? יש לומר שגם זה אינו חידוש, שכיון ששהיה ודרסה פוסלות והוא אינו יודע, יתכן ששהה ודרס ואינו זוכר עתה, או אף בשחיטה עצמה לא הרגיש בדבר מתוך שלא היה מקפיד.
ומלשון רש”י יש לדקדק [וכן כתב אחד מחכמי צרפת], שאם אכן הודיעוהו עתה הלכות שחיטה ואומר שהוא זכור שלא שהה ולא דרס – מותר לאכול משחיטתו (עפ”י רמב”ן להלן יב: ועוד).

‘הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה... לא בדק מאי... טרפה ואסורה באכילה’. מבואר בתוס’ וברשב”א ועוד ראשונים, שמדין תורה אפשר להסתמך על רוב השחיטות שנעשות כראוי, וחכמים הם שחששו בדבר. ויש סוברים שדין תורה הוא זה (כ”כ אחרונים בדעת הרמב”ם. וכן נקט בנינת אדם (רוב וחזקה א)

בדעת הרא"ש בתשובה כ, יד. ואילו בחו"ב צדד בדעת הרא"ש כהתוס', מפני שאינו רוב מבורר (ע' מרדכי תקעה; שו"ת הרא"ש שם) או משום שמצדדים המיעוט לחזקת איסור של הבהמה עד שלא נשחטה. ואפשר לפי זה שלוקים על אכילתה משום נבלה (ע' או"ז ח"א תנח, מובא בהגהות אשר"י פ"ז לג; תבואות שור כה סק"ג ופמ"ג שם. וי"א שאין לוקים עליה אלא ספק היא. ע' הג"א שם. ואפשר שלדעת הרמב"ם רוב התלוי במעשה חוששים לו מדאורייתא (ע' רשב"א).

ויש שהטעמו, הואיל ונאמר והבדלתם... צריך ידיעה מבוררת בין השחטה ובין שאינה שחטה, ואין די ברוב (עפ"י שו"ת הריב"ש קצב; חשק שלמה יו"ד כה; מרומי שדה; חזון יחזקאל תוספתא ג, בשם ר"י מפניבז'. מובא בשלמי שמעון).

'מר סבר בחזקת איסור קיימא והשתא מתה'. רש"י מפרש איסור אבר מן החי. ואעפ"י שעכשו ודאי כבר אין איסור אבר מן החי, דעתו שמחזיקים מאיסור אחד לאיסור אחר, הלכך אסורה עתה משום טריפה בגלל חזקת איסור אבר מן החי.

[ואולם אין ראייה להחזיק מאיסור לאיסור אלא בכגון נידון דידן שיש ספק במעשה השחיטה עצמו, האם נעשה והתיר אם לאו. אבל בכגון שנעשה ודאי רק נולד ספק טריפות אחר – אפשר שאין מחזיקים מאיסור אבר מן החי לטריפה (ערשב"א יבמות ל: בינת אדם – רוב וחזקה כב). ויש סוברים שאפילו בספק טריפות, כל שנולד הספק בעודה אסורה משום 'אבר מן החי', או אפילו לא נולד לנו הספק אלא לאחר שחיטה (ויש ספק שמא נטרפה מחיים) – הבהמה אסורה משום חזקת איסור אבר מן החי, ורק בכגון זאב שנטל בני מעיים התירו שאין לחוש לספק רחוק שמא במקום נקב ניקב, אבל לא בספק השקול. ע' בכל זה ברשב"א ובר"ן; ש"ך נ סק"ג; שב שמעתתא ה,א].

ודעת התוס' (בביצה כה. וע"ש גם במאירי וברשב"א כאן) שהחזקה היא משום איסור 'שאינו זבח', שהרי אמרה תורה תזבח ואכלת – שחוט ואכול. ואיסור זה עצמו ממשיך לאחור שמתה כל שלא נודע שנשחטה. (ועוד על איסור 'שאינו זבח', האם זהו איסור עצמי – ע' במובא להלן יז).

יש מי שבאר את יסוד השאלה, האם מהותה של החזקה נאמרה אודות בירור המציאות שאנו מספקים עליה, לומר שלא נשתנתה. לפי צד זה אין להחזיק מאיסור לאיסור, שהרי המצב הראשון כבר נשתנה ושוב אין הדבר אסור באיסורו הראשון. או שמא החזקה היא הלכה להחזיק הדבר על דינו המעשי, להתיר או לאיסור – אשר לפי"ו אף מאיסור אחד אפשר להשאירו במצב איסור (עפ"י עונג יום טוב ע ועוד).

(ע"ב) מי קא מדמית איסורא לסכנתא, סכנה שאני'. בספר שב שמעתתא (א,ד) כתב שדעת אביי רוב שימי שספק דאורייתא לחומרא אינו אלא מדרבנן לחומרא, אבל מן התורה הולכים בו לקולא, ואילו ספק סכנה אסור מן התורה. והטעם משום דספק מותר מן התורה ולא חיישינן שמא יעבור דאפילו יעבור ליכא איסור תורה, אבל בסכנה ספקו להחמיר דאם יעבור במקום סכנה אין לו מציל. עכ"ל.

וכוונת דבריו הוא כך: כל איסור תורה, כיון שספק איסור מותר מהתורה, אין לו לחשוש שמא נכשל באיסור, כיון שמוותר אין כאן ממשול, גם לפי הצד שאסור. אבל האיסור להסתכן, אין האיסור על מה שעשה אלא האיסור הוא משום התוצאה שימות, ולכן לא יתכן להתיר ספקו, שהרי אם האמת שימות, יש כאן עבירה.

ולפי זה נראה שכל דבר האסור מחמת התוצאה, כמו רציחה של חברו או חבלה בחברו, או כל היזק –

בזה אם יש ספק שבמעשה שעושה יתכן שימות חברו או ינוק – ודאי שספק אסור מן התורה כיון שהאיסור הוא התוצאה (מהגר"ז נ גולדברג שליט"א).

אמר ליה רבא: מאי שנא ספק סכנתא לחומרא, ספק איסורא נמי לחומרא. יש מי שפרש סכנתא רבא שאין לילך באיסורין אחר חזקה שהורעה, וכיון שמצאנו כמה נקבים בבני מעיים אף שלא כנגד שינוי, יש לחוש שמה במקום נקב ניקב. ועל כך נסוב כל המשא-ומתן בסוגיא, האם לילך באיסורין אחר חזקה דאיתרע [וכן לענין צלוחית, הואיל ומצויים נחשים שהרי אסרו מים מגולים, הרי הורעה חזקת המים] (עפ"י חרושי ר' מאיר שמחה. ומה שאנו נוקטים להלכה כאביי ולא כרבא – ע' בספר בית ישי מיט). וע' בפני יהושע ובראש יוסף שהשקלא וטריא הוא לאסור מדרבנן.

הלכתא גמירי לה. 'ע' רמב"ם וראב"ד פרק ט"ז מהל' שאר אה"ט ה"א. ותלוי אי ספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא או לקולא. והרמב"ם כדרכו פסק כמשמעות הפשוטה של סתם משנה בטהרות ד' אלו ספיקות שטהרו חכמים וכו', וגם הראב"ד מודה לו בזה, ואכ"מ' (מהגר"א נבנצל שליט"א).

דף י

בשלמא רב הונא כשמעתייה' – שאמר (לעיל ט.) בהמה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך במה נשחטה (רש"י). ומשמע בגמרא שבדיקת סכין כמוה כבדיקת סימנים שאמרו לעיל שאפילו בדיעבד אם לא בדק פסולה כדרב הונא. אף כאן, אם לא בדק הסכין או שאבד, נראה שלרב הונא השחיטה פסולה. ואעפ"י שיש לחלק ביניהם, שהרי הסכין כבר נבדקה קודם שחיטה משא"כ בסימנים, רב הונא אינו סובר לחלק, שאם כן הרי אינו דומה ל'שמעתייה'. ועוד, שאם כשר אף ללא בדיקה, הלא אם ייפגם הסכין לאחר זמן מרובה נאסור את השחיטה למפרע, שמה בעור נפגם, ואין לדבר סוף – אלא ודאי צריך לבדוק הסכין אחר שחיטה (רמב"ן).

והרשב"א דחה וכתב שמה ששאמרו 'כשמעתייה' היינו לומר שלולא הטעם שבהמה בחזקת איסור עומדת, היינו מכשירים אותה כיון ששחטה לפניך ותולים פגימת הסכין בעצמות. אבל כשאין הסכין לפנינו גם כן השחיטה כשרה, שהרי בדק הסכין מקודם.

טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ, אע"פ שנתעסק באותו המין כל היום כולו לא עלתה לו טבילה. מסתימת הדברים משמע אפילו בחציצה במיעוט הגוף שאינה פוסלת אלא מדרבנן, אעפ"י כ אין דנים זאת כספק דרבנן לקולא.

ואף לפי דעת האחרונים שספק דרבנן לקולא אף במקום חזקת איסור – כאן שונה כיון שמדרבנן כשיש חציצה מועטת הריהו נשאר בטומאתו הראשונה, הרי מדרבנן לא יצא מחזקתו הראשונה (עפ"י סודי טהרה קצט סק"מ; אור שמח מקואות ד, ב; אחיעזר ח"א יג, א. ובחזו"א (ריד) כתב שבחציצה החמירו במיעוטו כרובו). ויש מי שנקט שאכן לדעת הסוברים ספק דרבנן לקולא אפילו במקום חזקת איסור, גם בזה יש להקל (עפ"י שו"ת תועפות ראם יו"ד טו).

ב. כתבו התוס' והרא"ש: דוקא כשהבשר עדיין חם אין להניח עליו את הכסלים, אבל כשנצטנן מותר להניח עליו חלב, ככתוב וישימו את החלבים על החזות. [וכן הדין לכל דבר שהדרך להדיתו, כגון בשר, מותר להניחו צונן בכלי של איסור, שאין לחוש שיאכלנו ללא הדחה] (ראשונים; יו"ד צא; סד, יח).
 וי"א שאין להניח חלב על בשר, שמא יניח כשלא יתקרר [ונמכתוב אין ראייה, כי כהנים זריזים הם. ועוד, מדרבנן הוא שאסור] (ע' בדק הבית לרא"ה ד, א; בהגר"א צא סק"ב; איסור והתר כ"ח; דרכי משה סד, יב).

יב. א. מהו 'שחין' ומהי 'מכוח' האם משפטם שוה? האם מצטרפים זה עם זה לטומאת נגעים?
 ב. מי שלקה בשחין ובמכוח במקום אחד ואח"כ נתנגע, האם נידון כשחין או כמכוח? ומה הדין כשהוכה או נדקר בשיפוד מלובן?

א. השחין הוא פגע בעור הבא מחמת חום מכה או מחולי הגוף כגון קדחת (רמב"ם), או מכל דבר חם שלא מחמת האש, כגון עופרת שנעקרה מהאדמה והיא חמה, או מחמי טבריה. המכוח באה מחום אש או מכל דבר הבא מחמת האש כגון סיד רותח וחמי האור.
 דין השחין והמכוח – והה. נגע צרעת כי יולד בהם, יש בו הסגר שבוע אחד ולא יותר. נראו בו אחד משני הסימנים הללו; שער לבן או פסיון (= התרחבות) – הכהן מחליטו בטומאה. לא צמח שער לבן ולא פשה הנגע – טהור. לפיכך חילקם הכתוב בשתי פרשיות – ללמד שאין מצטרפים זה עם זה לטמא בכגריס (רש"י: חצי פול).
 א. כל זמן שהשחין או המכוח הן מכות טריות – אינם מטמאים בנגעים כלל. ומאידך כשנתרפאו לגמרי, אעפ"י שיש במקומם צלקת – דינה כדין עור הבשר לכל דבר. לא נאמרו הדינים המיוחדים להם אלא בשלב בו העור החל להתרפאות, שנעשית שם קליפה כקליפת השום, ואז נקראים צרבת השחין; מחית המכוח (רמב"ם הל' טומאת צרעת ה).
 ב. היה שער לבן בתחילה – מחליט מיד. וכן אם הסגיר ופטר ואח"כ צמח שער לבן או פשה – יחליט (רמב"ם שם).
 ג. שחין שהסגירוהו ובתוך ימי ההסגר נעשה באותו מקום מכוח – מתחילים ימי הסגר מחדש (עפ"י רבנו גרשום ורמב"ן).
 ואם לא הספיקה המכוח לעשות כלום עד שלקה שוב ע"י מכה, ישנה דעה שגם אז המכוח שבאמצע מפסיקה את השחין הראשון וצריך להתחיל הסגר חדש, ואין כן דעת הרמב"ן.

ב. לקה בשחין ואח"כ במכוח או להפך; האחרון בטל את הראשון. ונפקא מינה לענין צירוף, שאם היה זה כחצי גריס ואח"כ נצטרף אליו שחין או מכוח בכחצי גריס – אם הם מאותו הסוג מצטרפים, ואם לאו אין מצטרפים.
 ליבן שיפוד והכה בו – נסתפקו האם חום המכה קודמת לכווית האש, והרי ביטלה המכוח את השחין, או חום האש קודם לחום המכה והרי השחין מאוחר וביטל המכוח. ודוקא במכת חבטה, אבל בדקירה – החיתוך קודם לשריפה הלכך נדון משום מכות אש. ונפקא מינה לענין צירוף כנ"ל.

דף ט

יג. א. אלו לימודים מעשיים נצרכים לתלמיד חכם?
 ב. טבח שאינו יודע הלכות שחיטה, האם מותר לאכול משחיטתו?

א. אמר רב יהודה אמר רב: תלמיד חכם צריך שילמוד (לעשות) שלשה דברים: כתב, שחיטה ומילה. ורב חנניא בר שלמיא בשם רב אמר: אף קשר של תפילין, ברכת חתנים, וציצית. [ולרב יהודה, שלש אלה מצויים (והכל בקיאים בהם ואין צריכים לימוד, שמעצמו יהא בקי בהם. רש"י)].

א. רש"י מפרש 'כתב' – חתימת ידו. ויש מפרשים: כתיבת אגרות וכד'. וי"מ: כתיבת סת"ם.
ב. הרמב"ם והשלחן ערוך השמיטו זאת [מלבד קשר תפילין שהזכיר הרמב"ם. תפלין ג, יד]. ואפשר שהענין משתנה לפי הזמן והמקום, וכהיום אין מתעסקים בשחיטה ומילה אלא האומנים הבקיאים בכך (עפ"י חדושים ובאורים).

ב. אמר רב יהודה אמר שמואל: כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה – שהייה, דרסה, חלדה, הגרמה ועיקור – אסור לאכול משחיטתו. ומשמיענו שאפילו שחט לפנינו שתיים ושלוש פעמים, והיתה השחיטה כראוי, אין רשאים לסמוך על שחיטתו, כי פעמים שוהה ודורס ואין יודע שאסור לעשות כן.

א. נחלקו הדעות בפירוש 'עיקור'. לפרש"י היינו פסיקת הגרגרת. ופרשו התוס': לא פסק ממש אלא שחט בסכין פגומה או במגל. ויש מפרשים 'עיקור' שנעקר הסימן ונשמת חוץ ממקומו. ואפילו בעוף שנשמת סימן אחד, אין שחיטה מועלת לשני (תוס' עפ"י בה"ג).
ב. שוחט שבדקוהו ונמצא שאינו יודע הלכות שחיטה; אם לא נטל קבלה מעולם – כל מה ששחט עד עתה טרפה. ואם נטל קבלה ואחר זמן נמצא שאינו יודע – אין אוסרים למפרע אלא מעמידים אותו על החזקה ואומרים עתה הוא ששכח (עפ"י רשב"א ואגודה; רמ"א י"ד א). ויש פוסלים אף באופן זה (עט"ז ופר"ח ובהגר"א שם, משום ששוכח מעט מעט וגם איכא תרתי לריעותא).

י. ד. א. האם צריך לבדוק לאחר השחיטה שהסימנים נשחטו כראוי, לכתחילה ודיעבד?

ב. בהמה שארע בה לאחר שחיטתה מאורע המעורר חשש טריפות, מה דינה?

ג. האם יש חילוק בין ספק איסור לספק סכנה?

ד. מה דין ספק טומאה ברשות היחיד וברשות הרבים?

א. אמר רב יהודה אמר שמואל: הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה.

לא בדק – רבי אליעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר רבי ינאי אמר: טרפה ואסורה באכילה. במתניתא תנא: נבלה ומטמאה במשא. [נחלקו האם כיון שלא נתודע שנשחטה כהוגן הריהי כאילו לא נשחטה הלכך מטמאה כנבלה, או רק לענין איסור אכילה מעמידים אותה על חזקת איסור שהיתה לה בחיים, אבל לא לענין טומאת נבלה].

א. לדעת התוס' והרשב"א ועוד, מדין תורה הבהמה מותרת, כי על הרוב נשחטת כראוי, ומדרבנן החמירו [ובזה פרשו דעת רבי אלעזר שאינה מטמאה – שלא החמירו חכמים לעשותה כנבלה]. ודעת הרמב"ם שאסורה מהתורה (עפ"י תבואות שור ועוד. וכן נקט בספר בינת אדם (רוב חזקה א) בדעת הרא"ש בתשובה כ, יד. ובחו"ב צדד שהרא"ש סובר כהתוס').

ב. להלכה יש לנקוט לקולא, שאינה מטמאה במגע [אם משום שמדאורייתא יש לסמוך ששחט כראוי כנ"ל, או עכ"פ סברת התנא להחשיבה כמתה וכנבלה, אינה אלא מדרבנן] (עפ"י תבואות שור ורעק"א).

ג. נראה שיש לסמוך להחליט לחלוב את הבהמה ולשתות חלבה, ש"ל שעל החלב אין חזקת איסור כמו לבהמה, וביחוד לדעת הפוסקים שחלב נבלה אינו אסור אלא מדרבנן (עפ"י הגרעק"א).

ד. יש סוברים שבכלל הבדיקה הנצרכת, לבדוק שלא הגרים (עפ"י שו"ת הרא"ש כ, יב). ויש חולקים וסוברים שכל שנראה בעיניו מאומד דעתו שהוא במקום שחיטה, יוצא מידי הגרמה (עפ"י ב"י יו"ד כה). והכריעו האחרונים שכל ששוחט באמצע הצואר או סמוך לו, אין צריך לבדוק אחר הגרמה, אבל אם שחט למעלה או למטה צריך בדיקה, ואף בדיעבד אסורה ללא בדיקה, והרי זו ספק נבלה (תב"ש) או אף לוקה עליה משום חזקת איסור (פמ"ג). ויש אומרים שגם צריך לבדוק שלא נשמטו הסימנים ממקומם והרי שחט בפסול 'עיקור' [ואין זה דומה לשאר טריפות שסומכים על הרוב – כי פסול העיקור הוא מהלכות השחיטה, וכל שאין ידיעה על שחיטה כשרה, הריהי בחזקת איסור] (עפ"י בה"ג הל' שחיטה ועוד – ע' בר"ן ובשו"ת הרא"ש כ, יג, וכהסבר הב"ח ושו"ע הגר"ז יו"ד כה [ולשון בה"ג: 'צריך למיבדוק ונחשט וקנה... דילמא אית בהון פסילא בקניא ובושטא']).

ב. אמר רב הונא: בהמה שנשחטה, הריהי בחזקת התר עד שיוודע לך במה נטרפה. ופרשו, אעפ"י שנולד בה ריעותא, כלומר חשש טריפות. וכגון שפשט רב הונא ספקו של רבי אבא אודות זאב שנמל בני מעיים של השחוטת והחזירם כשהם נקובים, אין חוששים שמא נקב במקום נקב אלא יש לתלות שלא היה בו נקב קודם השחיטה ועתה הוא ניקב.

א. אפילו יש שם נקבים הרבה שלא במקום שיניו, מסתבר שתולים כולם בזאב (תוס').
 ב. רוב הראשונים סוברים שאף הריאה בכלל דין זה. [והוא הדין כגון שאבדה הריאה ואי אפשר לבדקה – כשרה. ורק כשאפשר אסור לאכול עד שתבדק] (ע' בראשונים י: רש"י יב. שו"ת הרא"ש כ, כא; יו"ד לו, ה). ויש דעה החולקת (רבתינו של רש"י – ע' בתשובותיו סא סב; העיטור ח"ב הל' שחיטה. וע' גם בסמ"ק רא ובשו"ת הריב"ש תצח [וע"ש קצא] ובמובא ברמב"ן יב.).
 ג. נחלקו הראשונים, האם דין זה אמור אף בספק השקול לאיסור ולהתיר; לדעת רבנו יונה ועוד ראשונים (ע' ברשב"א ור"ן י: ועוד), כל שנולדה ריעותא והספק שקול אין מעמידים על חזקת התר [י"א שכן הדין בכל איסורים שבתורה (עפ"י פר"ח קי; בינת אדם רוב וחזקה טו) וי"א דוקא בטריפה משום שמחזיקים מאיסור לאיסור (עפ"י ש"ש ה, ט. וע' או"ש שחיטה א, יג שהעיר על דבריו, וכן בעונג יו"ט סט ע) או משום שחזקת התר שלה באה מכח רוב, הלכך כל שיש ריעותא גדולה אין כאן חזקה (עפ"י חזו"א אה"ע פא, ד)]. ויש סוברים שגם בזה מעמידים בחזקת התר (עפ"י תוס' להלן מג: ד"ה קסבר; יבמות ל: ד"ה אש; שו"ת הרא"ש כ, יא. וכן פסק הש"ך יו"ד נ) בהפסד מרובה. וע"ע אבני נזר יו"ד נד).

ד. אם נולדה ריעותא של ספק טריפות מחיים, נחלקו דעות הפוסקים האם יש להכשיר הבהמה בשחיטה, אם לאו (עש"ך יו"ד נ סק"ג; פר"ח כט, א; ש"ש ה, ח).

ג. הסיקו (כדברי רב הונא. וכן דעת אב"י ורב אשי) שסכנה חמורה מאיסור שחוששים בה לספק רחוק ואין חולכים בו אחר חזקה, משא"כ באיסור – כגון חשש שמא במקום נקב נקב; לענין טריפה אין חוששים לכך כנ"ל, ואילו לענין גילוי חוששים, שלכן צפור המנקר בתאנה ועכבר המנקר באבטיחים, חוששים שניקבו במקום נקב נחש ואסור משום סכנת ארסו. כיוצא בזה, צלוחית של מים חיים שהניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה, אין חוששים שמא אדם טמא גילה אותה וטימאה ומטמאה אחרים [ואולם פסולה מלטהר כל שחולדה [או נחש לדברי ר"ג] יכולה לשתות ממנה או שירד בה טל], שיש לתלות באדם טהור או בשרצים שגילוה ואין תולים באדם טמא. ואילו לענין ספק מים מגולים חוששים לנחש.

[הניח צלוחית מגולה ובא ומצאה מכוסה, חוששים שמא אדם נכנס וכיסה, שהרי אין דרכם של שרצים לעשות זאת].

גם 'ספק ספקא' בגילוי – אסור (מאירי). וצריך אדם להיזהר מאד ולהחמיר בספק גילוי, שיותר החמירו חכמים בספקו מבספק איסור (טור י"ד קטז).

ד. ספק טומאה ברשות היחיד – טמא. ברשות הרבים – טהור. ואף ברשות היחיד, כל שאין בו דעת לישאל (כגון שריץ בפי חולדה וחולדה מהלכת על גבי ככרות של תרומה) – ספקו טהור. כן למדו הלכה מסוטה שעשאה הכתוב ספקה כודאי במקום סתר ובדבר שיש בו דעת להישאל בלבד.

פרשו התוס' שמסוטה למדים לטהר ברשות הרבים אפילו במקום שאין חזקת טהרה, וכגון שיש חזקה אחרת המתנגדת לחזקת טהרה. וברשות היחיד למדים לטמא אפילו במקום חזקת טהרה [ואעפ"י שבסוטה הורעה חזקת טהרה, מ"מ למדים מכך שעשאה הכתוב כודאי לטמא משמע שאין מעמידים כלל על חזקת טהרה].

ועוד כתבו, במקום שאין אפשר להיות אמת אם נטהר, כגון שיש אדם אחד מתוך שנים שהוא טמא ואין ידוע איזהו, והרי אי אפשר ששניהם טהורים – אין למדים מסוטה לטהר. ויש שנראה מדבריהם שחולקים על כך.

ע"ע שיטות וחילוקי דינים בפירוט יתר, בסוטה כט.

דפים ט – י

טו. א. מה דינם של פירות נקורים, לענין איסור גילוי?

ב. אלו משקים אסורים משום גילוי? כמה ישוה ויהיו אסורים?

א. כאמור, הפירות הנקורים (שיש בהם ליחה כגון ענבים ואבטיח), חוששים שמא נקרם נחש וכד' ואסורים משום גילוי. ואפילו ראו שנקב בהם מי שאין לו ארס כגון צפור ועכבר, חוששים שמא במקום נקב נחש נקבו.

בדבר יבש, חותך מקום הניקור והשאר מותר (ר"ש וריב"מ"ף ורע"ב תרומות ה,ו). שומים כתושים – סכנה לגילוי (רבי יוסי בן שאול – ביצה ז:).

רבי שמעון בן מנסיא אומר: אף בדבר שיש בו ליחה הדין כן (תוספתא שם פ"ז). ואין הלכה כדבריו (ערמב"ם רוצח ושמירת הנפש יב,ב).

ב. שלשה משקים אסורים משום גילוי; מים ויין וחלב. כמה ישוה ויהיו אסורים? – כדי שיצא הרחש ממקום קרוב וישתה, ופירש ר' יצחק בריה דרב יהודה, כדי שיצא מתחת אוזן כלי וישתה ויחזור לחורו.

א. בירושלמי משמע שאין צריך בכדי שיחזור לחורו, ועל השאלה הלא רואהו מתריץ כחוט השערה הוא, ושפיפון שמו. פירוש שאינו נראה מרוב דקותו (תורא"ש).

ב. כתבו ראשונים: עתה אין חוששים לגילוי, במקומותינו שאין הנחשים מצויים בינינו. וכן מובא בשלחן ערוך (י"ד ר"ס קטז). ויש שנהגו להחמיר (ע' פתחי תשובה שם בשם השל"ה והגר"א. וכן נהג החו"א). ובעל נפש הרוצה להחמיר בדבר וחושש משום בל תשחית, עצתו להשאיר המאכל או המשקה עד שיתקלקל מאליו (מבוא לספר 'שמירת הגוף והנפש' יג, מהגרשו"א). ע"ע פרטי דינים בע"ז ל לא.